

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*О.Г. Пасемник, ст. викладач
Відокремлений підрозділ НУБіП України
«Бережанський агротехнічний інститут»*

Розглянуто питання щодо інформаційного забезпечення об'єкта управління обліково-аналітичною інформацією. Розкрито значення фінансової звітності як основного джерела інформації для прийняття управлінських рішень.

Облікова інформація, управлінські рішення, фінансова звітність, обліково-аналітичне забезпечення.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку світової економіки припускає створення суспільства, заснованого на знаннях, де економічний добробут визначається високими технологіями, інноваційними здібностями і рівнем інтелектуально-інформаційного розвитку.

Становлення ринкової економіки в Україні, поява нових господарських структур різних форм власності, розвиток міжнародних економічних зв'язків зумовлюють необхідність удосконалення обліку і контролю як складових частин економічної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вагомим є внесок у дослідження проблем обліково-аналітичного забезпечення процесу управління діяльністю суб'єктів господарювання таких науковців, як Буряк П.Ю., Бутинець Ф.Ф., Карпова Т.П., Кірейцев Г.Г., Дем'яненко М.Я., Лень В.С., Саблук П.Т., Сук Л.К., Пушкар М.С. Питання удосконалення звітності та забезпечення якості інформації відображено в дослідженнях вітчизняних вчених – Гарасим П.М., Журавель Г.П., Хомин П.Я., Кужельний М.В., Цал-Цалко Ю.С. Однак існує низка питань, пов'язаних із забезпеченням і вдосконаленням обліково-аналітичної інформації, які потребують детальнішого вивчення.

Мета дослідження – узагальнення підходів щодо формування і забезпечення обліковою інформацією суб'єктів господарювання для прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу. Основним і найбільш значимим джерелом інформації для прийняття управлінських рішень є бухгалтерський облік. Без його даних неможливо об'єктивно оцінити результати господарської діяльності підприємства. На підставі облікової інформації створюється інформаційна основа для розвитку ринку та оцінки ефективності функціонування підприємств.

На облікову інформацію, за свідченням різних авторів, припадає 70-80% загального обсягу економічної інформації. Це зумовлено специфікою бухгалтерського обліку, який, з одного боку, функціонує в системі управління та охоплює процеси виробництва, збуту, розподілу прибутку тощо, формує повну картину щодо кругообігу засобів, а з іншого – формує дані належного рівня достовірності. Отже, в системі бухгалтерського обліку формується необхідна інформація для контролю та подальшого регулювання всіх господарських процесів. При цьому ознакою саме даних бухгалтерського обліку є обов'язкове відображення господарських процесів документальним способом, що сприяє реалізації важливих принципів наукового управління, конкретності та об'єктивності. Здійснюючи спостереження за економічними процесами, обліковуючи їх, бухгалтерія сприяє цілеспрямованому куруванню подіями шляхом очікуваного передбачення майбутніх подій та їхніх наслідків [1].

Проте, на нашу думку, інформація бухгалтерського обліку не може бути кваліфіковано використана без з'ясування того, які принципи бухгалтерського обліку були використані при її отриманні і як вони застосовувались. Користувачі облікової інформації повинні розуміти, що стоїть за певними цифрами. Необхідність гарантії одержання користувачами змістовної й об'єктивної інформації на підставі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності вимагає державного регулювання останніх.

Проблема необхідності реформування бухгалтерського обліку в Україні не була остаточно вирішена ні прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ні національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Зміни внесені в національну теорію і практику бухгалтерського обліку безперечно підвищили інформаційність системи обліку та зорієтували її не лише на зовнішніх, а й на внутрішніх користувачів інформації. Удосконалення обліку в напрямку управлінської орієнтації – це закономірний процес.

Професор М. Пушкар зазначає, що система обліку підпорядкована системі управління тому, що потрібно своєчасно приймати рішення про виконання завдання, а за відсутності фактичної інформації процес управління ускладнюється [7].

На потребі удосконалення обліку в напрямку управлінської орієнтації наголошує Л. Кіндрацька: «Бухгалтерський облік як система має розвиватися, тобто самовдосконалюватись. В ідеалі розвиток системи бухгалтерського обліку має створити сприятливі умови для цілісного, послідовного, передбачуваного, раціонального і успішного виконання цією системою притаманних їй функцій: інформаційної, контрольної та аналітичної. Тепер вже немає сумніву у тому, що без поступального розвитку системи бухгалтерського обліку вкрай важко вирішувати сучасні господарські завдання» [6].

Отже, метою реформування бухгалтерського обліку в Україні є забезпечення потреби користувачів у якісній інформації, яка дає повну та правдиву картину фінансового стану і результатів діяльності суб'єкта господарювання.

В умовах ринкової економіки система обліку повинна бути підприємською у тому розумінні, що її цілі, завдання і система організації повністю зумовлені й підпорядковані інтересам управління підприємством. Бухгалтерський облік – важлива ланка, що з'єднує господарську діяльність та осіб, які приймають рішення. Дані про господарську діяльність є входом в систему бухгалтерського обліку, а корисна інформація для прийняття управлінських рішень – виходом із неї.

Ця інформація дає можливість користувачам приймати обґрунтовані рішення за наявності кількох варіантів використання обмежених ресурсів при управлінні господарською діяльністю підприємства.

Як було зазначено, управління виробництвом здійснюється на основі отриманої інформації, більшість якої надає бухгалтерський облік. Через облікові дані виявляється ефективність прийнятих управлінських рішень. Тобто облік виступає складовою частиною науки про управління, а отже такі важливі функції управління як планування, контроль та оцінка є невід'ємними елементами системи обліку. Планування включає в себе постановку мети, визначення шляхів її досягнення і вибір найкращої альтернативи. На всіх цих стадіях бухгалтер повинен чітко уявляти наявні фінансові альтернативи. Облікові дані минулих періодів є вихідною базою для планування, а дані поточного обліку – засобом контролю за виконанням плану, основою для коригування планових завдань.

Суб'єкти господарювання, що надають інформацію про свою діяльність та її результати, формують певний масив облікового, і, відповідно економічного інформаційного простору. Кожне підприємство в процесі діяльності використовує здебільшого інформацію, яка сформована в середині самого суб'єкта господарювання, і не так часто – інформаційно-зовнішнього середовища, яка певною мірою формує економічний інформаційний простір.

Існуючий підхід до збору інформації для ухвалення управлінських рішень, реалізований на багатьох підприємствах, має «функціональний» характер і розглядається як функція від інформаційного оточення. Тобто, існують бази даних внутрішньої і зовнішньої інформації, які зібрали і використовують для ухвалення рішень функціональної служби. Недоліком цього підходу є те, що на підприємстві стратегічне мислення замкнуте межами цих ізольованих баз даних, які залучають певні групи працівників для розробки пропозицій про напрями розвитку компанії і успішних стратегій. Ці бази даних відображають функціональний підхід до діяльності підприємства, а не широке управлінське розуміння бізнесу, фахівці служб планування, фінансового забезпечення, маркетингу, інформаційних та інших стратегічних служб продовжують діяти виключно як одержувачі і зберігачі інформації, що характерно для багатьох підприємств, які перейшли від роботи в умовах планової економіки до роботи в ринковому середовищі. Таким чином, на підприємстві вся інформаційна діяльність націлена на одностороннє й вузьке обслуговування керівництва організації та нечасто використовується для інформаційного забезпечення всіх рівнів управління з метою підготовки оптимальних управлінських рішень.

У процесі дослідження виявлено, що для того, щоб система управління ефективно функціонувала, вона повинна одержувати якісну інформацію, до якої висуваються певні вимоги. Насамперед вона повинна задовольняти потреби користувачів інформації, які визначають її корисність та ставлять до неї певні вимоги:

1. Своєчасність надходження інформації, оперативність збору та швидкість її обробки.

2. Суттєвість інформації – до кожної ланки управління повинна надходити лише інформація, що стосується конкретного завдання.

3. Економічність інформації – у процесі інформаційного забезпечення виникає проблема вибору між оперативністю отримання інформації з одного боку, та її точністю, достовірністю, якістю змісту – з іншого, проте, якою б важливою не була інформація, ефект її виникнення не повинен перевищувати витрати на одержання.

4. Конфіденційність інформації – надавати користувачеві лише таку інформацію, яка стосується його повноважень.

5. Достовірність інформації – інформація має бути якісною, чіткою і обґрунтованою [8].

Для раціонального управління господарськими процесами та прийняття правильних рішень виникає потреба безперервності інформації, яка дає змогу в ході аналізу точніше реагувати на особливості часової динаміки. Безперервність інформації потрібна також як умова більш надійного прогнозування. Фінансова звітність підприємства є одним із найбільш достовірних і повних інформаційних джерел, саме тому важливе значення приділяють якості інформації, яку надає звітність.

Як відомо, прогнозування майбутнього неможливе без аналізу минулого. У сучасних умовах існує об'єктивна необхідність у повній, достовірній, своєчасній та неупередженій інформації. Важливим аспектом цієї проблеми є удосконалення звітної інформації, яка забезпечить такі вимоги:

1. Дає можливість керівництву підприємства по-новому оцінити досягнуті результати фінансово-господарської діяльності, визначити перспективи розвитку.

2. Для контрагентів фінансовий звіт – це основне інформаційне джерело, яке підтверджує можливість і економічну доцільність взаємодії з певним підприємством.

3. Є засобом реклами діяльності фірми, оскільки існує правило: перш ніж підписати контракт, необхідно ознайомитися з річним звітом контрагента [3, С. 124].

Показники обліку, узагальнені у фінансовій звітності, також стають чинником впливу на рішення суб'єктів щодо їхніх намірів і подальших дій, проте показники звітності не відповідають повною мірою всім інформаційним запитам користувачів, не містять всієї репрезентативної, актуальної та релевантної для прийняття рішень інформації про діяльність підприємства.

Однак, слід зазначити, що інформація фінансової звітності не завжди може бути достовірною, оскільки перевіряє її тільки податкова

звітність. Вважаємо доцільним на законодавчому рівні врегулювати питання контролю за складанням звітності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У процесі дослідження виявлено, що для того щоб система управління ефективно функціонувала, вона повинна одержувати якісну інформацію, до якої ставляться певні вимоги, насамперед вона повинна задовольняти потреби користувачів інформації, які визначають її корисність. Економічні процеси, що відбуваються сьогодні, потребують також такої інформації, яку можна використати для планування, аналізу та прийняття управлінських рішень. Таким чином, облік має бути важливою функцією управління, яка забезпечує життєдіяльність управлінського циклу та його ефективність, адже володіючи всією повнотою інформації, керівник може бути впевнений в ефективності прийняття своїх рішень.

Обґрунтовано, що фінансова звітність використовується як інформаційна база для прийняття управлінських рішень органами управління підприємства, а також подається зовнішнім користувачам. Усі групи користувачів інформації зацікавлені в точних даних про діяльність підприємства з метою прийняття ефективних та обґрунтованих рішень. Тому звітна інформація має бути важливим мобілізуючим початком для реалізації резервів поліпшення фінансового стану підприємства. Відповідно вона повинна динамічно удосконалюватися щодо змісту, корисності, достовірності, аналітичності.

Список літератури

1. Бабіч І.І. Облікова інформація в системі управління і контролю діяльності підприємства / І.І. Бабіч: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні», Тернопіль, 23-24 квітня 2010 р. – С. 174 – 175.
2. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття / Т.М. Безродна // Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В. Даля. Ч 2. – 2008. – №10 (128). – С. 35 – 38.
3. Буряк П.Ю. Формування і надання інформації про фінансові ресурси підприємства/ П.Ю. Буряк // Фінанси України. – 2006. – №10. – С. 123 – 128.
4. Голячук Н. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством / Н. Голячук: зб. наук. праць Тернопільського нац. екон. ун-ту «Економічний аналіз». – 2010. – Випуск 6. – С. 408 – 410.
5. Довбенко В.І. Обліково-аналітичне забезпечення розвитку підприємства / В.І. Довбенко // Вісник нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2009. – № 647. – С. 50 – 56.
6. Кіндрацька Л.М. Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в Україні / Л.М. Кіндрацька // Фінанси України. – 2001. – №1. – С. 29 – 35.
7. Пушкар М.С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія: моногр. / М.С. Пушкар // Тернопіль: Карт-Бланш, 2007. – 359 с.
8. Смоленюк П.С. Удосконалення управлінського обліку на основі використання зарубіжного досвіду / П.С. Смоленюк // Інноваційна економіка. – 2007. – № 2.

Рассмотрены вопросы информационного обеспечения объекта управления учетно-аналитической информацией. Раскрыто значение-

финансовой отчетности как основного источника информации для принятия управленческих решений.

Учетная информация, управленческие решения, финансовая отчетность, учетно-аналитическое обеспечение.

Questions concerning information support facility management accounting and analytical information. The value of the financial statements as a primary source of information for management decision making.

Accounting information, management decisions, financial reporting, accounting and analytical support.